Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000939

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-02-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Степанова Світлана Євгеніївна
2. Svitlana Stepanova

Кваліфікація: 035

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: філологія

Дата захисту: 05-02-2024

Спеціальність за освітою: філологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 35.035.2023 / ID 3883

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.05.11, 16.21.05.03, 16.01.07.05, 17.01.03.03

Тема дисертації:

1. Соціальний статус у мовній картині світу художнього персонажа.

2. Social status in the linguistic picture of the world of a literary character.

Реферат/анотація:

1. Сучасні соціолінгвістичні, лінгвокультурологічні, когнітивні напрями у вивченні мовної репрезентації соціальних статусів зумовили актуальність узагальнення і потреби систематизації маркерів соціальних статусів у мовних картинах світу художніх персонажів. Наукові здобутки гуманітаристики на сьогодні уможливили опис маркерів соціальних статусів як системи синтагматичних (набір, пучок, комбінації одночасно діючих соціальних статусів), парадигматичних (вербальні й невербальні засоби, прийоми, механізми, які служать для вираження соціального статусу у мовних картинах і ехо-картинах світу персонажів, еволюції їхнього соціального статусу в певних мовленнєво-культурних сценаріях) і епідигматичних (у випадках багатозначності засобу) відносин. Мета цього дисертаційного дослідження – представити феномен мовної об'єктивації соціального статусу в художній картині світу як систему, організовану на підставі синтагматично-парадигматичних відношень з елементами відношень епідигматичних. Досягненню цієї мети передувала низка завдань, які вирішує здобувачка: 1) дослідити

теоретичні засади, специфіку, історію вивчення проблеми вираження соціального статусу в мовній картині світу художнього персонажа, визначити сутнісну природу засобів і механізмів її омовлення; 2) проаналізувати низку художніх текстів кінця XIX – початку XX століття з метою відбору засобів персонажної вербаліки та персонажної невербаліки, які виступають маркерами соціальних статусів персонажів у мовних картинах світу; 3) уточнити типологію соціальних статусів, що цілеспрямовано маркуються вітчизняними авторами проаналізованих текстів і систематизувати структурно, прагматично і семантично різнорідні засоби об'єктивації соціального статусу художнього персонажа; 4) окреслити шляхи взаємодії вербальних і невербальних маркерів соціального статусу із суміжними категоріями мови й мовлення в літературно-художньому дискурсі; 5) визначити домінанти соціально-статусних характеристик персонажів в авторському художньому мовленні кінця XIX – початку XX століття. Об'єкт вивчення – засоби вираження соціального статусу художнього персонажа в мовній картині світу. Предмет дослідження – співвідношення підсистеми соціальних статусів художнього персонажа і підсистеми їх вербальних і невербальних маркерів, виражених мовними засобами, за принципами дихотомії синтагматичне / парадигматичне. Джерелом відбору матеріалу постали 10 художніх текстів кінця XIX – початку XX століття (однієї епохи) шести авторів (Ольги Кобилянської, Івана Карпенка-Карого, Лесі Українки, Володимира Винниченка, Антона Чехова, Віри Інбер), які цілеспрямовано працювали над реалістичним висвітленням соціально-статусних характеристик центральних і деяких другорядних персонажів за допомогою персонажної вербаліки та персонажної невербаліки. Для стилістичного зіставлення залучено також матеріал 4 текстів дипломатичного підстилю офіційно-ділового стилю. Загалом картотека містить 1815 мовних знаків різної структури та аспектно-мовної належності (від фонетичних одиниць до текстових фрагментів): 1302 вербальних маркера і 513 невербальних маркерів, – які вжито письменниками як засоби вербалізації різних соціальних статусів персонажів.

2. Modern sociolinguistic, linguistic-cultural, and cognitive trends in the study of the linguistic representation of social statuses have made it necessary to generalize and systematize social status markers in the lingual world-views of fictional characters. The scientific achievements of the humanities today have made it possible to describe social status markers as a system of syntagmatic (set, bundle, combinations of simultaneously operating social statuses), paradigmatic (verbal and non-verbal means, techniques, mechanisms that serve to express social status in lingual pictures and echo pictures of the characters' world, the evolution of their social status in certain language and cultural scenarios) and epidigmatic (in cases of ambiguity of the means) relations. The purpose of this dissertation is to present the phenomenon of lingual objectification of social status in the artistic picture of the world as a system organized on the basis of syntagmatic-paradigmatic relations with elements of epidigmatic relations. The achievement of this goal was preceded by a number of tasks that the applicant solves: 1) to investigate the theoretical foundations, specificity, history of studying the problem of expressing social status in the linguistic world-view of a literary character, to determine the essential nature of the means and mechanisms of its expression; 2) to analyze a number of literary texts of the late nineteenth and early twentieth centuries in order to select the means of character verbalization and character non-verbalization that act as markers of the social statuses of characters in linguistic world-views; 3) to clarify the typology of social statuses that are purposefully labelled by the domestic authors of the analyzed texts and to systematize structurally, pragmatically and semantically heterogeneous means of objectifying the social status of a literary character; 4) to outline the ways in which verbal and non-verbal markers of social status interact with related categories of language and speech in literary and artistic discourse; 5) to determine the dominants of social and status characteristics of characters in the author's artistic speech of the late nineteenth and early twentieth centuries. The object of paper is the means of expressing the social status of a fictional character in the lingual picture of the world. The subject of the study is the correlation of the subsystem of social statuses of a literary character and the subsystem of their verbal and nonverbal markers expressed by linguistic means, according to the principles of the syntagmatic /paradigmatic dichotomy. The source of the material selection was 10 literary texts of the late nineteenth and early twentieth centuries (of the same era) by six authors (Olga Kobylianska, Ivan Karpenko-Kary, Lesia Ukrainka, Volodymyr Vynnychenko, Anton Chekhov, Vira Inber) who purposefully worked on realistic coverage of the social and status characteristics of central and some secondary characters through character verbalization and character non-

verbalization.For the purpose of stylistic comparison, the material from 4 texts of the diplomatic sub-style of official business style was also used. In total, the card index contains 1815 linguistic signs of different structure and aspect-linguistic affiliation (from phonetic units to text fragments): 1302 verbal markers and 513 non-verbal markers, which are used by writers as means of verbalizing different social statuses of characters.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Степанова С. Є. Статусні мовленнєві характеристики художніх персонажів у російській літературі початку 20 ст. Мова: науково-теоретичний часопис з мовознавства. Одеса : Астропринт, 2019. № 32. С. 37–45. DOI : https://doi.org/10.18524/2307-4558.2019.32.187802 (ISSN 2307-4558; 2414-9489).
- Степанова С. Є. Антонімія як засіб зображення соціальної нерівності у драматичній поемі Лесі Українки «В катакомбах». Мова: науково-теоретичний часопис з мовознавства. Одеса : Астропринт, 2022. № 37. С. 60–66. DOI : https://doi.org/10.18524/2307-4558.2022.37.261463 (ISSN 2307-4558; 2414-9489).
- Степанова С. Є. Професійне і побутове: когнітивний вплив у картинах і ехокартинах світу. Записки з українського мовознавства. Одеса : ОНУ, 2022. Вип. 29. С. 285–291. DOI : https://doi.org/10.18524/2414-0627.2022.29.262413. (ISSN: 2414- 0627; 2415-7562).
- Степанова С. Є. Засоби вираження соціального статусу художніх персонажів оповідання В. Винниченка «Контрасти». Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Філологія. Журналістика. Київ, 2023. С. 81– 85. DOI : https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.1.1/14. ISSN: 2710-4656; 2710- 4664.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0119U103568 0122U200726

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яроцька Галина Сергіївна

2. Galyna Iarotska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Марчук Людмила Миколаївна
2. Liudmyla Marchuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125516

Місцезнаходження: , Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дерік Ілона Морисівна
2. Ilona Derik

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.02.15

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Код за ЄДРПОУ: 02125473

Місцезнаходження: вул. Старопортофранківська, буд. 26, Одеса, 65020, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Панченко Олена Іванівна

2. Olena Panchenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мусій Валентина Борисівна

2. Valentyna Musiy

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Шевченко Тетяна Миколаївна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Шевченко Тетяна Миколаївна

Відповідальний за підготовку облікових документів Лукашук Світлана Борисівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна